

Шинькович Андрій Васильович,

аспірант кафедри публічного адміністрування, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел. (067)364-81-68, e-mail: shinkovich7@icloud.com, <https://orcid.org/0000-0003-2513-1640>

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ СИСТЕМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Анотація. В статті розглядають найхарактерніші особливості європейської регіональної політики та практики формування місцевого самоврядування в країнах Європи в умовах сучасних радикальних трансформацій державного управління. Робиться акцент на тому що такі політика і практика вирішальним чином залежать від систем влади, моделей державної регіональної політики, особливостей сучасної взаємодії держави і громадянського суспільства.

Обґрунтовано, що звернення до аналізу цих процесів має виключно важливе значення в контексті виокремлення спільного й особливого в модернізації місцевого самоврядування в країнах Європи з огляду на те, які з кращих особливостей функціонування і модернізації місцевого самоврядування варто перше за все взяти за зразок і для наслідування в процесі здійснення регіональної політики, з метою формування більш дієвої системи місцевого самоврядування у сучасній Україні. Враховуючи об'єм статті, практику реформування місцевого самоврядування в Австрії, Англії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Румунії, Словенії, Угорщині, Франції, Чехії, Швеції та інших країнах подано ретроспективно, шляхом виділення найважливіших складових цього процесу.

Доведено, що практика здійснення реформування місцевого самоврядування в країнах Європи є цікавою і повчальною. Її основна характеристика пов'язана із забезпеченням максимальної автономності регіональних територіальних громад, що можливе лише за відповідної децентралізації влади, оптимальної реалізації принципу субсидіарності, здійснення адміністративно-територіальних реформ, демократизації відносин між державною владою і громадянським суспільством. Використання практики такого реформування в політичному, правовому, організаційно-управлінському відношенні для України матиме відчутне, позитивне значення.

Ключові слова: самоврядування, місцеве самоврядування, європейська регіональна політика, децентралізація влади, субсидіарність, демократизація суспільного розвитку.

Shinkovich Andriy Vasilovich,

Post-graduate student of the Department of Public Administration, Interrigional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, st. Frometivska, 2, tel. (067) 364-81-68, e-mail: shinkovich7@icloud.com, <https://orcid.org/0000-0003-2513-1640>

EUROPEAN INTEGRATION VECTOR OF FORMATION OF MODERN LOCAL SELF-GOVERNMENT SYSTEMS

Abstract. The article deals with the most characteristic features of European regional policy and practice of forming local self-government in the countries of Europe in the conditions of modern radical transformations of public administration. Emphasis is placed on the fact that such policies and practices depend crucially on systems of government, models of state regional policy, and features of contemporary interaction between the state and civil society.

It is justified that resorting to the analysis of these processes is of utmost importance in the context of distinguishing common and special in the modernization of local self-government in European countries, in view of which of the best features of functioning and modernization of local self-government should be considered first of all as a model and imitation. the process of implementing regional policy, with the aim of forming a more effective system of local self-government in modern Ukraine. Given the volume of the article, the practice of reforming local self-government in Austria, England, Spain, Germany, Poland, Romania, Slovenia, Hungary, France, Czech Republic, Sweden and other countries is presented retrospectively by highlighting the most important components of this process.

It has been proved that the practice of reforming local self-government in European countries is interesting and instructive. Its main characteristic is related to ensuring maximum autonomy of regional territorial communities, which is possible only with appropriate decentralization of power, optimal implementation of the principle of subsidiarity, implementation of administrative-territorial reforms, democratization of relations between the state power and civil society. The use of the practice of such reform in political, legal, organizational and managerial terms will be of considerable, positive importance for Ukraine.

Keywords: self-government, local self-government, European regional policy, decentralization of power, subsidiarity, democratization of social development.

Постановка проблеми. Сучасні трансформації держав і суспільств, що мають місце під впливом світових глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних та демократизаційних процесів, принципово по – іншому формують взаємини основних суб'єктів державного управління – державної влади і місцевого самоврядування. Окрім вище сказаних світових процесів, суттєвий вплив на становлення нових систем самоврядування народу мають історична генеза, традиції та практика самоврядних засад народу, що тисячоліттями склалися в окремих країнах і навіть регіонах світу. Звернення до аналізу цих процесів має виключно важливе значення в контексті виокремлення спільного й особливого в модернізації місцевого самоврядування в країнах Європи з огляду на те, які з кращих особливостей функціонування і модернізації місцевого самоврядування варто перше за все взяти за зразок і для наслідування в процесі здійснення регіональної політики, з метою формування більш дієвої системи місцевого самоврядування у сучасній Україні. Враховуючи об'єм статті, практику реформування місцевого самоврядування в Австрії, Англії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Румунії, Словенії, Угорщині, Франції, Чехії, Швеції та інших країнах подано ретроспективно, шляхом виділення найважливіших складових цього процесу.

Мета статті. В статті ставиться завдання: а) окреслити найсуттєвіші, базові засади формування сучасного місцевого самоврядування; б) виокремити специфічні особливості трансформації місцевого самоврядування у сучасних європейських країнах; в) визначити, що із європейської

практики трансформації місцевого самоврядування найперше має відношення до його модернізації у сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Підкреслюючи, що основними, базовими засадами трансформації місцевого самоврядування в країнах світу є процеси світового порядку – глобалізація, інтеграція, інформатизація, демократизація і т. ін. робимо акцент на тому, що основу практичних процесів модернізації місцевого самоврядування, найперше у європейських країнах, становлять досконала регіональна політика, ефективні адміністративно – територіальні реформи, децентралізація державної влади та демократизація взаємин між державою (державна влада) і громадянським суспільством (місцеве самоврядування). Такої точки зору дотримуються багато фахівців у галузі державного управління й місцевого самоврядування, зокрема в Україні – В. Авер'янов, В. Бакуменко, О. Валуйський, В. Горбатенко, Н. Драгомирецька, В. Князев, В. Луговий, В. Малиновський, І. Розпутенко, Ю. Сурмін, В. Тертичка, В. Трошинський та інші.

Підкреслимо, що основу трансформації місцевого самоврядування в сучасних умовах функціонування країн і суспільств становить регіональна політика, яка визначається як «сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній діяльності та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни» [5, с. 65]. Беремо до уваги, хоча і відносно, більш «дрібні», «спрощені» визначення феномену «регіональна політика». Так у «Короткому оксфордському політичному словнику»(Київ,

2005р.)таке поняття пояснюється як «політика на рівні громад» (community politics) [2, с. 518].

Існує декілька найпопулярніших моделей регіональної політики: модель допомоги кризовим регіонам; модель регіонального перерозподілу економічного зростання регіонів; модель реструктуризації регіонів; модель політики саморозвитку регіонів. Важливо, що регіональна політика європейських країн покликана: а) забезпечити цілісність, інтегративну єдність європейського регіону; б) пропагує цілі і завдання, що мають забезпечити дієвість місцевого самоврядування у всіх країнах Європи; в) ставить за основне, центральне завдання – забезпечення високої якості життя для усіх громадян цього регіону; г) базується на принципах партнерства, співфінансування, субсидіарності, концентрації, програмування, координації. Врешті, європейська регіональна політика реалізується в процесі трьох напрямів управління регіональним розвитком: політичний, економічний, соціальний, які достатньо досліджені і пояснені.

В основі практичного модернізаційного процесу у сфері місцевого самоврядування знаходяться децентралізація державного управління загалом, реалізація принципу субсидіарності (поділ влади і розподіл владних повноважень), регіоналізація (адміністративно – територіальна реформа), демократизація. Головною умовою забезпечення належного місцевого самоврядування, більшість фахівців вважають чіткий розподіл повноважень між державою в різних місцевими і регіональними органами влади [4, с. 340]. При цьому субсидіарність, – вважають держуправлінці, – має здійсню-

ватися виключно на правовій основі, що сформульовано, зокрема, в статті 5 відомого Маастрихтського договору 1992 року [5].

Вкажемо на специфічні особливості реформування місцевого самоврядування в окремих країнах Європи з тим, аби виокремити найхарактерніші ознаки цього процесу.

Австрія. Землі в Австрії мають власні конституції, хоча і не мають власних судових органів.

Англія. Ділиться на графства, адміністративні округи і громади (з особливим статусом Лондону). Тут існує так звана «обмежена автономія» територій.

Іспанія. Повноваження регіонів згідно з Конституцією 1978р. є надто широкими. Існує надто широка децентралізація в управлінні регіонами, хоча держава в цілому є унітарною.

Німеччина. Тут існує так звана дворівнева система місцевого самоврядування (муніципалітети і округи), хоча така система розглядається і функціонує як єдина, цілісна.

Польща. Тут оперативно здійснили адміністративно-територіальну реформу, децентралізацію державного управління, а система самоврядування діє на рівні 2478 гмін, 380 повітів і 16 воєводств [3, с. 49].

Румунія. Цікавою є практика функціонування в країні спеціальних агентств регіонального розвитку.

Словенія. В ході адміністративно-територіальної реформи було проведено рівневу децентралізацію влади.

Угорщина. Тут органи місцевого самоврядування у відповідності із законом «Про місцеве самоврядування» отримали політичну, судово-адміністративну, економічну незалежність. В

країні всебічно підтримується місцева автономність.

Франція. Поділ влади у Франції здійснено на рівні комун, департаментів, регіонів. Велика увага надається питанням діяльності міських урядів, мерів, розвитку і функціонуванню територіальних громад.

Чехія. До 2002 року в країні було ліквідовано понад 76 районних державних адміністрацій, більше повноважень отримали муніципалітети.

Швеція. В країні – три рівні держуправління – місцевий, регіональний, загальнонаціональний. Повноваження місцевих органів влади – надто широкі, особливо в питаннях реалізації соціальної політики.

Європейська практика реорганізації місцевого самоврядування таким чином – цікава, багатоаспектна і повчальна, в тому числі і для сучасної України, яка розбудовуючи власну модель (систему) такого врядування, з одного боку, використовує власну історію і традиції народної самоврядності, а, з іншого, бере до уваги кращі надбання реорганізації такого самоврядування, нагромаджені іншими, в першу чергу європейськими країнами. Потенціально, окрім зразків децентралізації влади, здійснення адміністративно-територіальних реформ, систем підготовки кадрів державних службовців тощо, Україна бере активну участь у функціонуванні таких єврорегіонів як асоціація «Карпатський єврорегіон», «Буг», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», «Дніпро», «Слобожанщина». Здійснення модернізації місцевого самоврядування в Україні, таким чином, відбувається і контексті як національної, так і світової практики такого реформування.

Висновки. Практика здійснення реформування місцевого самоврядування в країнах Європи є цікавою і повчальною. Її основна характеристика пов'язана із забезпеченням максимальної автономності регіональних територіальних громад, що можливе лише за відповідної децентралізації влади, оптимальної реалізації принципу субсидіарності, здійснення адміністративно-територіальних реформ, демократизації відносин між державною владою і громадянським суспільством. Використання практики такого реформування в політичному, правовому, організаційно-управлінському відношенні для України матиме відчутне, позитивне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року). URL.: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1994_-017 (дата звернення: 31.10.2018р.)
2. Короткий оксфордський політологічний словник/Пер. з англ.: За ред. І. Макліна, А. Маклімана. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 2015.-789с.
3. Політико-правові стандарти ЄС і напрями вдосконалення моделі модернізації сучасної України: Наукова записка/ Відп. ред. В. П. Горбатенко. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2011. – 108с.
4. Чернеженко О. М. Місцеве самоврядування в Україні та державах – учасницях ЄС: конституційне регулювання й організаційні моделі: моногр.; за заг. ред. проф. В. Л.Федоренка. Київ: Видавництво: Ліра. Київ. 2018. – 380с.
5. Шамборовський Г. О. Регіональна політика Європейського Союзу: навч. посіб. Київ.: Знання. 2011. – 187с.

6. Cimer M. Politico –socialno – ekonomicky alegislativnu cuontext reform verynegs pravyy Slovrnsku reform verynej sprave na Slovensku a ick politogicke aspekty. – Prozon: PII, 2004. I. 7-30.

REFERENCES:

1. Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoi Spilnoty : vid 1 sichnia 2005 roku Treaty establishing the European Community from January 1, 2005]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017 [in Ukrainian].

2. McLean, I., McMillan, A. (2015). *Korotkyi oksfordskyi politolohichnyi slovnyk [The Concise Oxford Dictionary of Politics]*. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy» [in Ukrainian].

3. Horbatenko, V. P. (Eds.). (2011). *Polityko-pravovi standarty YeS i napriamy vdoskonalennia modeli modernizatsii suchasnoi*

Ukrainy [EU Political and Legal Standards and Directions for Improving the Model of Modernization of Modern Ukraine]. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Urainy [in Ukrainian].

4. Chernenchenko, O. M. (2018). *Mistseve samovriaduvannia v Ukraini ta derzhavakh-uchasnytsiakh YeS: konstytutsiine rehuliuвання y orhanizatsiini modeli [Local Self-Government in Ukraine and the EU Member States: Constitutional Regulation and Organizational Models]*. V. L. Fedorenko (Eds.). Kyiv: Lira [in Ukrainian].

5. Shamborovskyi, H. O. (2011). *Rehionalna polityka Yevropeiskoho Soiuzu [Regional policy of the European Union]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

6. Cimer, M. (2004). *Politico-socialno-ekonomicky alegislativnu cuontext reform verynegs pravyy Slovrnsku reform verynej sprave na Slovensku a ick politogicke aspekty*. Prozon: RTs.